

วันที่ 20 พฤศจิกายนของทุกปี นอกจากจะเป็นวันกองทัพเรือแล้ว ยังเป็นวันแห่งการครบรอบ 20 ปี ของการประกาศอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ซึ่งถือเป็นสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนที่ได้รับการยอมรับจากนานาประเทศทั่วโลกมากที่สุด นับตั้งแต่ปี 2532 เป็นต้นมา อนุสัญญาดังกล่าวกำหนดกรอบสำคัญพื้นฐานของสิทธิเด็กไว้ 4 ประการ คือ เด็กทุกคนมีสิทธิในการมีชีวิตรอด เด็กทุกคนมีสิทธิได้รับการพัฒนา เด็กทุกคนมีสิทธิในการรับความคุ้มครอง ดูแล และปกป้อง และเด็กทุกคนมีสิทธิในการมีส่วนร่วม

สำหรับเนื้อหาการละเมิดพบว่า ชาวอาชญากรรมละเมิดสูงถึงร้อยละ 69.38 ส่วนชาวกีฬาละเมิดน้อยที่สุดเพียงร้อยละ 5.24

ในส่วนของการนำเสนอเนื้อหาในภาพรวมของสื่อทั้ง 2 ประเภทพบว่า การละเมิดด้านเอกลักษณ์มีสัดส่วนสูงกว่าการละเมิดด้านอารมณ์ โดยคิดเป็นร้อยละ 65.09 ของจำนวนการละเมิดสิทธิเด็กทั้งหมด ทั้งนี้ เป็นการละเมิดด้วยการเปิดเผยชื่อมากที่สุด ส่วนการละเมิดด้านอารมณ์คิดเป็นร้อยละ 33.43 โดยเป็นการละเมิดด้วยการเร้าอารมณ์ให้สะเทือนใจ และสร้างความรู้สึกลัวหวาดเสียวแก่ผู้เสพสื่อมากที่สุด และเมื่อพิจารณาการนำเสนอเนื้อหาในภาพรวมที่มีการละเมิดสิทธิเด็กทางด้านภาษา หรือข้อความ 3 ลำดับแรก พบว่าเนื้อหาเกี่ยวกับเด็กถูกกระทำมีการละเมิดสูงสุด อันดับหนึ่ง คือ การเปิดเผยชื่อ รองลงมา คือ เนื้อหาเกี่ยวกับอุบัติเหตุ โดยเป็นการละเมิดด้วยรูปแบบการเปิดเผยชื่อเช่นกัน และเนื้อหาเกี่ยวกับการกระทำผิดของเด็ก โดยเป็นการละเมิดด้วยการดูหมิ่นเหยียดหยาม ทำให้ด้อยค่า ด้อยศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

7 มุมมองนักวิชาการ สื่อละเมิดสิทธิเด็ก

กรอบดังกล่าวได้กำหนดให้ประเทศที่เป็นภาคี 193 ประเทศทั่วโลกนำไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งรวมถึงประเทศไทยด้วย ในพิธีมอบรางวัลข่าวและสารคดีเชิงข่าวส่งเสริมสิทธิเด็ก ประจำปี 2552 ที่สถาบันอิศรา มูลนิธิพัฒนาสื่อมวลชนแห่งประเทศไทย และองค์กรยูนิเซฟ ประเทศไทย จัดขึ้นเมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายนที่ผ่านมา ได้มีการเปิดเผยผลการศึกษารื่อง “การนำเสนอข่าวเกี่ยวกับเด็กผ่านสื่อมวลชน” ของนายชาติริ ไต้ฟ้าพูล คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

งานวิจัยดังกล่าวระบุว่า ได้ทำการเก็บตัวอย่างการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับเด็กทั้งสิ้น 1,485 ข่าว จากหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยชั้นนำ จำนวน 3 ฉบับ เป็นเวลา 183 วัน และจากสถานีโทรทัศน์จำนวน 3 ช่อง เป็นเวลา 30 วัน ระหว่างปี 2551 พบเนื้อหาเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิเด็กรวมทั้งสิ้น 534 ข่าว หรือคิดเป็นร้อยละ 35.96

การละเมิดส่วนใหญ่เป็นรูปแบบของข่าวถึงร้อยละ 49.91 รองลงมาเป็นบทบรรณาธิการร้อยละ 40 และภาพข่าวร้อยละ 27.02 ส่วนการสัมภาษณ์พบการละเมิดในสัดส่วนที่น้อยมากเพียงร้อยละ 5.88

ผลการศึกษาดังกล่าวไม่ได้มีแง่ลบอย่างเดียว เนื่องจากพบว่าสื่อมวลชนทั้งหนังสือพิมพ์และโทรทัศน์จะให้ความสนใจในการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการเรียนรู้ หรือมีประสบการณ์ พัฒนาการตามวัย รวมทั้งการได้รับรางวัล ประสบความสำเร็จต่างๆ เนื่องจากสังคมไทยมองว่าการนำเสนอเนื้อหาดังกล่าวเป็นเรื่องที่น่าชื่นชม โดยผลการศึกษาอัตราส่วนของการนำเสนอข่าวในเชิงบวก ระดับปานกลาง และเชิงลบอยู่ที่ 24 ต่อ 1 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสื่อมวลชนเริ่มระมัดระวังการนำเสนอเนื้อหามากขึ้น สืบเนื่องมาจากองค์กรวิชาชีพสื่อมวลชนในด้านต่างๆ มีการประชุม ฝึกอบรม และออกระเบียบปฏิบัติ เพื่อเป็นแนวทางในการทำงานของสื่อมวลชน ขณะเดียวกันก็มีการเฝ้าระวังและร้องเรียนจากผู้อ่าน ผู้ชมเพิ่มขึ้นด้วย

อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษายังสรุปปัจจัยและเงื่อนไขต่างๆ ที่ทำให้เกิดการละเมิดสิทธิเด็กของสื่อมวลชน ไว้ดังนี้ 1. สื่อมุ่งขายข่าวเพื่อความอยู่รอดทางธุรกิจ 2. หลักการรายงานข่าวตามข้อเท็จจริงที่ยึดหลัก 5W 1H เป็นอุปสรรคต่อการรายงานข่าว 3. การที่สื่อให้เจ้าหน้าที่ในการเข้าถึงข้อมูลมากกว่าการให้เจ้าหน้าที่กับมุมมองด้านอื่นๆ โดยเฉพาะผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับเด็ก 4. สื่อยังมีการให้คำหรือตัดสินในการนำเสนอเด็กในฐานะที่เป็นเหยื่อ หรือผู้ถูกกระทำมากกว่าฐานะรูปแบบอื่น 5. วัฒนธรรมและค่านิยมของสังคมไทยที่มองเด็กคนละระดับมีผลให้เกิดการละเมิดได้ 6. นโยบายของสื่อแต่ละสำนักไม่มีความชัดเจนในเรื่องของการให้ความสำคัญกับการรายงานข่าวเรื่องราวของเด็ก และ 7. การที่สื่อมวลชนยังขาดความตระหนัก ความรู้ความเข้าใจเรื่องสิทธิเด็ก และทักษะในการนำเสนอ ล้วนทำให้เกิดการละเมิดโดยไม่รู้ตัว

“เข้าใจว่าสื่อมวลชนไม่ได้ตั้งใจละเมิดสิทธิเด็ก แต่ด้วยการทำงานต่างๆ สิ่งสำคัญผู้บริหารสื่อ ทุกสื่อทุกสำนักควรมีนโยบายที่ชัดเจนในการให้ความสำคัญกับการนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับเด็ก และในทางปฏิบัติ ผู้บริหารสื่อควรมีเจ้าหน้าที่การอบรม ให้ความรู้กับผู้ปฏิบัติงานในเรื่องสิทธิเด็ก รวมทั้งสร้างทักษะในการนำเสนอข่าวที่ไม่ละเมิด ที่สำคัญองค์กรวิชาชีพด้านสื่อควรจัดการประชุม หรือเสวนาแลกเปลี่ยนกรณีศึกษาการนำเสนอเรื่องราวหรือข่าวของเด็ก เพื่อเป็นแนวทางในการค้นพบมุมมองการนำเสนอโดยไม่ละเมิดสิทธิเด็กมากขึ้นด้วย” นายชาติริกล่าวทิ้งท้าย